

Henk Stoorvogel

Onderweg met Jozua

BIJBELLEESGIDS

Tweede druk

Voor mijn zoon Chris Jozua

Tweede druk, december 2013

Henk Stoorvogel

Onderweg met Jozua

Bijbelleesgids

© 2013 Uitgeverij Voorhoeve

Postbus 13288, 3507 LG Utrecht

www.kok.nl

Omslagontwerp: IDD

Opmaak binnenwerk ZetSpiegel, Best

ISBN 978 90 297 2141 7

ISBN e-book 978 90 297 2142 4

ISBN 978 90 297 2144 8 (set van 5 ex.)

NUR 707

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere manier dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

All rights reserved. No portion of this book may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means – electronic, mechanical, photocopy, recording or any other – except for brief quotations in printed reviews, without the prior written permission of the publisher.

Dag I: Knecht van Mozes

Lezen: Exodus 17:8-16

Als veertienjarige jongen kreeg ik een baantje bij onze lokale bakker, Appie de Jong, een begrip in Drachten en omstreken. Appie, een ex-commando met nog een stuk of tien tanden in zijn mond, leefde op tabak en cafeïne, sliep standaard drie of vier uur per nacht en rende meer dan dat hij liep. Hij had handen als kolenschoppen en spieren van staal. De bakkers in zijn bedrijf, zelf ook geen kinderachtige kerels, zeiden ja en amen wanneer Appie het op zijn heupen kreeg. Hij was sponsor van de plaatselijke voetbaltrots, de Drachtster Boys, waar hij steevast pas aan het begin van de tweede helft opdook ('De eerste helft lopen ze toch alleen maar wat warm') om de verrichtingen van 'zijn' elftal kritisch te bekijken. Over vrouwen kon Appie zo mooi praten dat ik van verlegenheid niet wist waar ik moest kijken.

Appie was niet alleen ruw, hard, snel en op en top man; hij was ook door en door gelovig. De Christelijke Gereformeerde kerk in Drachten zette hem steevast in de ouderlingenbank. De CBMC maakte hij eigenhandig groot, in heel noord Nederland. Zijn vrouw was zijn alles en zijn kinderen en kleinkinderen zijn trots. Appie was het prototype ruwe bolster blanke pit.

En Appie werd mijn baas.

De eerste keer dat ik mij bij hem meldde, stuurde hij me subiet het roestige, verrotte, beschimmelde dak van zijn enorme vrieskist op. 'Ga dat maar even schoonmaken', bromde hij met een peuk in zijn mond. Anderhalve dag worstelde ik me door jarenlang aangekoekte troep, viezigheid en smurrie. Niet eerder in mijn prille leven had ik tijd op zo'n vieze plek doorgebracht. Toen het dak van de vrieskist na anderhalve dag blonk als het zilverwerk van mijn oma mocht ik via een gammele voorraadkast naar beneden klimmen en nieuwe orders in ontvangst nemen.

‘Volg mij’, beval Appie. Gehoorzaam liep ik achter hem aan, half rennend, in een poging de woeste pas van mijn baas bij te houden. ‘Pak!’ gromde Appie. In paniek keek ik om me heen. Blijkbaar moest ik iets pakken. Maar wat? En waarvoor? Ik draaide wat rond en keek Appie hulpeloos aan. Mijn radeloosheid stond hem allerminst aan. ‘Pak!’ herhaalde hij. ‘Wát moet ik pakken?’ vroeg ik dapper. ‘Een bak’, verwaardigde Appie zich om te zeggen. ‘Pak een bak.’ Nu begreep ik hem. Ik greep de dichtstbijzijnde broodkist en hield hem vast terwijl Appie ‘de bak’ in vliegende vaart volstouwde met brood. Toen de bak vol was bleek dit voor Appie allerminst het sein om minder broden op de kist te laden. Duizelingwekkend snel stapelde hij de broden met ijzingwekkende precisie door tot er een piramide van broden op de bak balanceerde. ‘Weg’, met zijn hoofd gaf Appie een knik richting de winkel. De broden moeten naar de winkel, besefte ik, en zo snel ik kon, sjouwde ik de zware, onhandig volgepakte bak naar de halflege winkelschappen. De volgende vier jaar fungeerde ik als de persoonlijke knecht van Appie de Jong. Zijn vrijwel altijd uit één woord bestaande bevelen leerde ik feilloos interpreteren. Bij ‘pak!’ pakte ik een bak voor het brood. Bij ‘snel’ rende ik voor mijn leven. ‘Naar filiaal’, betekende dat ik met drie kisten vol met brood door de stad moest racen op weg naar de bevoorrading van een van de filialen. Ik leerde werken, volhouden, incasseren. Een goede leider is een goede dienaar. Voor zover ik een goede dienaar ben, heb ik dat voor een groot deel te danken aan Appie. Hij hielp mij om te groeien. Als jonge man. In mijn karakter. In Exodus 17, aan het begin van de woestijnreis van het volk Israël, zien we Jozua voor het eerst optreden. Mozes had hem gevraagd de strijd aan te voeren tegen de Amalekieten, een legerbende die erop uit was het volk Israël weg te vagen. Het moet een ongelofelijk spannend moment voor Jozua zijn geweest: zijn hele leven had hij in slavernij doorgebracht, nooit was hij in de positie geweest om zichzelf te kunnen verdedigen en nu stond hij in de woestijn plotseling voor de immense opgave om een woest aanvalsleger te

weerstaan teneinde zijn volksgenoten te beschermen. Het tekent het karakter van Jozua dat hij geen vragen stelt en geen moment aarzelt. Het staat er zo eenvoudig: 'Jozua deed wat Mozes hem had gevraagd en trok tegen Amalek ten strijde.'

De woorden 'kracht' en 'moed' zullen we nog een aantal keren tegenkomen in het levensverhaal van Jozua. De eerste kennismaking met Jozua toont ons meteen deze twee karaktertrekken. Met zijn totaal ongeoeffende legertje bindt Jozua moedig de strijd aan met de Amalekieten. En in deze eerste veldslag leert Jozua een les die hij de rest van zijn leven in zijn hart zal meedragen: wij vechten voor wat we waard zijn, maar de overwinning is van de Here. Uiterste krachtsinspanning en geloof gaan hand in hand. Zolang Mozes zijn handen geheven houdt, zijn Jozua en zijn mannen aan de winnende hand, maar wanneer de vermoeide Mozes de staf van God laat zakken, dringen de Amalekieten onherroepelijk op. Ondersteund door Aäron en Chur houdt Mozes de handen geheven en Jozua boekt ten slotte de overwinning. 'Zo versloeg Jozua het leger van Amalek tot de laatste man.' Ook dit element van Jozua's karakter zullen we vaker tegenkomen: Jozua was een afmaker. In deze eerste woestijnslag leerde hij de waarde van het optimaal benutten van momentum.

Deze eerste veldslag in de woestijn leerde Jozua een andere naam van God kennen: 'God is mijn banier.' Wanneer ik op leven en dood strijd met mijn vijanden, dan is het God die voor mij uitgaat en de overwinning geeft. Jozua's oorspronkelijke naam was Hosea. Op een gegeven moment heeft Mozes Hosea een nieuwe naam gegeven: Jozua. Hierin schuilt een diepere betekenis. Hosea betekent: 'redding', Jozua betekent: 'de Here redt'. Het zou goed kunnen dat de strijd met de Amalekieten de aanleiding voor de naamsverandering was, aangezien Jozua hier aan den lijve ondervond dat GóD redding bracht en niet hijzelf. De volgende keer dat we Jozua tegenkomen, neemt Mozes hem mee de berg op waar God eigenhandig zijn tien woorden van leven op twee stenen tafelen zal schrijven. Veertig dagen en

veertig nachten blijven de twee mannen op de berg, in de aanwezigheid van de Here. Zes dagen blijft God stil en moeten de mannen wachten. Op de zevende dag begint God te spreken. Soms hebben wij dagen nodig om zodanig stil te worden en leeg van onszelf, dat wij klaar zijn om het woord van God te ontvangen. Mozes en Jozua verblijven samen op de berg, in de wolk waar de majesteit van de Here vlamde als een laaiend vuur. Het moet een louterende, ontzagwekkende ervaring voor Jozua zijn geweest. Het is in deze episode dat Jozua voor het eerst 'de knecht van Mozes' wordt genoemd. Jozua was een jaar of vijftig toen het volk Israël uit Egypte wegtrok. En de komende veertig jaar zou hij fungeren als de assistent van Mozes. In Jozua 1:1 wordt hij nog steeds de knecht van Mozes genoemd. Het is een grote kwaliteit en een voorwaarde voor goed leiderschap om in staat te zijn een goede dienaar te zijn.

Jozua zou de geschiedenis ingaan als een uitmuntend generaal. En de eerste keer dat we hem zien optreden, bekleedt hij precies die rol. Maar de volgende keren dat we hem tegenkomen, valt op dat Jozua de aanwezigheid van God zoekt. Mozes ontmoette God in de tent van de samenkomst, op ruime afstand buiten het kamp. Iedereen die God wilde raadplegen, mocht naar deze tent gaan. Van Jozua staat er dan in Exodus 33:11: 'Maar Jozua verliet de tent niet.' De man met het grote strategische inzicht, één brok kracht en moed, hield van de aanwezigheid van God. En daar, in die stille, eenzame uren in de tent bij God bereidde de Here hem voor op de taak die hem wachtte. De tijd die je met God doorbrengt, is nooit weggegooid tijd. Hoe groter en gevaarlijker de opdracht die God voor je heeft, hoe dichter Hij je tevoren aan zijn hart wil drukken.

Vraag: Welke 'bazen' heb jij in je leven gehad? Wat heb je van hen geleerd?

Gebed: Dank U wel dat U mij vormt voor de taak die U voor mij heeft.

Dag 2: Lang leven

Lezen: Jozua 1:1-2; Numeri 27:12-23;
Deuteronomium 31:1-8

Blue zones zijn gebieden waar mensen gemiddeld langer, gezonder en gelukkiger leven dan elders op de wereld. Dan Buettner onderzocht honderden extreem oude mensen in vijf blue zones en kwam tot negen regels die je helpen om lang, gezond en gelukkig te leven. De vijf blue zones liggen verspreid over de wereld, in Sardinië in Italië, Okinawa in Japan, Loma Linda in Californië, Ikaria in Griekenland en Nicoya in Costa Rica. De negen regels voor een lang, gezond en gelukkig leven zijn:

1. Doe aan natuurlijke beweging. De oudsten van onze planeet gaan niet noodzakelijkerwijs naar een sportschool en lopen ook geen marathons. Wel wandelen ze veel, doen huishoudelijke klusjes en werken ze veel in de tuin.
2. Doelgericht leven. De onderzochte mensen hebben allemaal een reden waarom ze elke dag weer hun bed uit willen komen. Een levensdoel kan tot zeven jaar extra levensverwachting geven. De honderdjarigen gaan niet met pensioen.
3. De pauzeknop dagelijks indrukken. Hoewel de ouderen in de blue zones stevig doorwerken, weten ze ook wat het is om te pauzeren om stress van zich af te schudden. Meditatie, gebed en dutjes doen wonderen.
4. De 80%-regel bij voedselinname. Eet tot je voor 80% verzadigd bent. Juist de laatste 20% maakt je dik en vadsig. De onderzochte ouderen nuttigen een lichte avondmaaltijd en eten vervolgens niets tot de volgende dag.
5. Bonen. Linzen, sojabonen, tuinbonen en zwarte bonen vormen de basis voor alle diëten van de honderdjarige. Vlees wordt gemiddeld vijf keer per maand in kleine hoeveelheden genuttigd.

6. Wijn. De oudsten van onze planeet drinken vrijwel dagelijks één glas wijn, het liefst met vrienden. De dagelijkse hoeveelheid opsparen tot het weekeinde werkt averechts.
7. Geloof. Slechts vijf van de 263 geïnterviewde honderdjarigen is geen lid van een geloofsgemeenschap.
8. Geliefden. Bijna alle honderdjarigen investeren veel in hun familierelaties en in goede vriendschappen. Er wordt weinig gescheiden, trouw staat hoog in het vaandel.
9. De juiste omgeving. Schadelijke gewoonten als roken, eenzaamheid en overgewicht zijn besmettelijk. Goede gewoonten zijn dat echter evenzeer. De honderdjarigen in de blue zones leven allemaal in kleine sociale gemeenschappen die gezond gedrag stimuleren.

De laatste twintig jaar van zijn leven vormen de reden waarom Jozua in ons collectieve geheugen voortleeft. Het Bijbelboek Jozua is verplichte literatuur voor alle Joodse kinderen, omdat deze man zoveel voor de natie heeft betekend. En dat allemaal op een leeftijd dat de doorsnee Nederlander al een kwart eeuw 'leuke dingen aan het doen is'. Mijn vader zegt altijd: 'In het koninkrijk van God ga je nooit met pensioen.' De oudere lezers wil ik oproepen: Laat uw wijsheid, kennis en ervaring niet verloren gaan. Misschien ligt uw grootste opdracht nog wel vóór u. Ook na de pensioengerechtigde leeftijd heeft God voor u een beloofd land dat veroverd moet worden. En voor ons, jongeren, geldt dat wij de ouderen op waarde dienen te schatten. Alles wat wij nog mee moeten maken hebben zij al doorstaan. Zij hebben hun leergeld betaald. Wij kunnen tientallen jaren aan schade en schande overslaan wanneer wij ons oor te luisteren leggen bij mannen en vrouwen die voor ons uit zijn gegaan. Klim op de schouders van de oudere generaties zodat wij samen verder en hoger kunnen reiken dan afzonderlijk het geval zou zijn. De geschiedenis van Mozes en Jozua is een prachtig voorbeeld van een geslaagde overdracht van leiderschap. In Numeri 27 is het Mozes zelf die voor het aangezicht van God het initiatief neemt omtrent zijn opvolging. Uitkijkend over het Beloofde

Land dat hij zelf niet binnen zal treden, bidt hij op ontroerende wijze: ‘Geef toch iemand die het volk kan leiden en de troepen kan aanvoeren, zodat het volk van de Here niet wordt als een kudde schapen zonder herder.’ Mozes wist wat voor soort leider het volk nodig had: een aanvoerder van de troepen. Het innemen van het Beloofde Land zou een hoop strijd opleveren. Mozes beseftte dat het volk gebaat zou zijn bij een ander type leider dan hij zelf was. Mozes was de profeet die namens God sprak, de vertrouweling die God kende als een vriend, de bevrijder die de tien plagen op Egypte had losgelaten. Nu was er vooral een veldheer nodig. Een generaal-leider. Natuurlijk wist Mozes wat voor vlees hij met Jozua in de kuip had. Hij wist dat Jozua de meest geschikte persoon was om hem op te volgen. Hij was dan misschien wel wat oud, maar nog steeds vitaal. Maar Mozes vult het plaatje niet voor God in. Hij stelt God een open vraag en geeft God de gelegenheid om antwoord te geven.

God geeft Mozes een aantal aanwijzingen omtrent het overdragen van zijn leiderschap:

- Maak een publieke ceremonie van de leiderschapsoverdracht. Laat iedereen getuige zijn van dit bijzondere moment. Jozua en het volk hebben het nodig dat dit niet in een achterafkamertje gebeurt, maar in het volle zicht. Creëer een gelegenheid die niemand zal vergeten en waar iedereen op terug kan vallen.
- Leg hem de handen op en deel jouw geest met hem. Duld hem publiekelijk naast je. Deel jouw charisma met hem. Maak hem groot in de ogen en oren van het volk. Een nieuwe leider heeft het nodig dat de oude leider hem publiekelijk eert, zegent en groot maakt. Mozes legde Jozua de handen op en via de handoplegging deelde God van de Geest van wijsheid en kracht die op Mozes lag met Jozua.
- Geef Jozua de priester Eleazar als zijn vaste raadgever. Waar alle lijntjes voor Israël tot dusverre in Mozes waren samengekomen, gaat God nu over op een gedeeld leiderschap, met Jozua als boegbeeld en aanvoerder. Bij het verdelen van het land zijn het steeds Eleazar (als eerste genoemd) en Jozua die

de beslissingen maken. Het kan voorkomen dat de oude leider zoveel kracht en charisma had, dat dit niet over te dragen is op één persoon en er een constructie gecreëerd moet worden om het leiderschap in de toekomst goed te laten functioneren.

Opvallend is dat Mozes het leiderschap en de autoriteit van Jozua in Deuteronomium 31 opnieuw bevestigt. Overdracht van leiderschap gebeurt niet op één dag, maar vraagt een herhaalde bekrachtiging van de kant van de oude leider. Mozes dulde tijdens zijn leven iemand naast zich. Jozua, die bekend stond om zijn moed (in de strijd tegen de Amalekieten), zijn dienstbaarheid (als knecht van Mozes) en zijn geloof (als verspieder van het Beloofde Land), zou het volk Kanaän binnen leiden.

De negentigjarige Jozua staat voor de grootste uitdaging van zijn leven. In Nederland gaan we met ons vijfenzestigste of zevenenzestigste met pensioen. Daarna hebben we nog een aantal jaren 'om leuke dingen te doen.' De samenleving parkeert de gepensioneerden in de wachtstand en doet niet langer een beroep op hun schat aan werkervaring, hun levenswijsheid of hun vitaliteit. Het vreemde is dat we dit allemaal zo gewoon vinden, dat ook de gepensioneerden zelf zich zonder morren schikken in hun uitgespeelde rol en zich vol overgave storten op hun hobby's en reizen. De grove wijze waarop wij hier massaal aan kapitaalvernietiging doen, is schokkend. Het verhaal van de blue zones toont dat één van de pijlers voor een gelukkige en vitale ouderdom alles te maken heeft met zingeving. Niet alleen had Jozua zelfs op zijn negentigste elke dag een reden om zijn bed uit te komen, ook de andere blue zoneregels voor een lang, gezond en gelukkig leven waren bij hem ruimschoots aanwezig.

Vraag: In hoeverre hebben de negen regels voor een lang, gezond en gelukkig leven een plek in jouw leven?

Gebed: Vader, help mij om gezond te leven, in een kleine gemeenschap, met een belangrijk doel voor ogen.